

g) Stvari so terdne ali stanovitne. Ako se kaka stvar premakne iz svojega mesta in se bliža drugim stvarjem, pravimo, da se premikuje, ali da je premakljiva. Ako pa se stvar ne gane iz svojega kraja, pravimo, da je terdna ali stanovitna. Nežive stvari se premikajo le takrat, kedar jih silijo druge premakljive stvari, p. voz se ne gane, dokler ga ne potegne človek, žival ali kaka druga premakljiva moč. Nobena neživa stvar se ne more samovoljno gibati, ter je navezana na svoje mesto, t. j. je terdna ali nepremakljiva.

(Dalje prih.)

Kratkočasnica.

Dva kmeta, Martin in Luka, gresta mimo šole in slišita iz šole glasno šumenje.

Martin: „No, tukaj je pa pravi somenj. Ako bi se bilo o naših šolskih časih kdaj tako godilo, bi bilo gromelo in treskalo po naših hlačah, da bi bil joj! Sedaj pa je vse dobro“.

Luka: Prijatelj, ti ne veš, kako je to. Ko smo še mi hodili v šolo, še učitelji niso učili po novem učilu glaskovati; sedaj pa je sploh navada, da se učenci uče glaskovaje brati“.

Martin: „Tako je to tisto novo učilo, od kterega sem že večkrat slišal, pa nisem razumel, kakšno je. Sedaj še le vem, zakaj so nekteri mladi gospodje, bodi si v gostivnici, ali v srenjskih zborih i. t. d. toliko glasni, tedaj so se v šolah naučili glaskovati!“

Novice.

Iz Štajarskega. Slavno c. k. deželno poglavarstvo za Koroško je dovolilo, da naj se v Seegraben-u blizu Ljubnega napravi obertnijska šola (Werksschule). Za časnega učitelja te šole je imenovan g. H. Rosenberg, podučitelj v Trofnijah nad Ljubnim.

— Dekanijska farna šola v tergu Lipnici (na Spodnjem Štajarskem) je postala glavna farna šola.

Iz Gorice. V tukajšnji učiteljski pripravšnici je bilo v šolskem letu 1864 v I. letu 10, v II. letu pa 11 pripravnikov. Iz med teh (v II. letu) sta poterjena dva za učitelja v malih šolah in 7 za podučitelje; eden je bil izpuščen, eden pa ni bil prašan.

— Umerl je tukaj mnogospoštovani nekdanji učitelj goriške realke čast. gosp. Matevž Hladnik. Ranjki je bil blag domoljub in tudi priden slovenski pisavec in pesnik^{*)}. Bog mu daj večni raj!

Iz Negove. Ker se naš „Tovarš“ tako krepko poteguje za svoje tovarše učitelje, ter vedno popisuje njih žalostne, pa tudi vesele dneve, naj pové tudi kaj o naši šoli. Tukaj imamo novo, prav lepo

^{*)} Gospod Hladnik je bil tudi eden naj prvih „Tovarševih“ podpornikov, od kterega imamo še sedaj nekaj spisov. Naj živi njegov spomin!

šolsko poslopje, ktero je lahko mnogim drugim v zgled. Ima v nadstropji dve prostorni in lepi šolski izbi; pod nadstropjem pa so zraven drugih potrebnih shramb štiri sobe za učitelje. Nad velikimi vratmi je napis z zlatimi čerkami: „Pustite otročiče k meni priti!“ Lahko se reče, da je to poslopje pravo mojstersko delo. Podučevalo se je nekaj časa le v eni sobi; sedaj pa podučujeta dva učitelja v dveh sobah kakih 180 otrok. — Marsikdo bi mislil, da je ta šola, kakor po vnanje, tudi v zadevi učiteljevih dohodkov lepo vravnana; toda, žalibog, da ni tako. Učitelj nima vseh dohodkov vkup 300 gold. na leto, in srenja še hoče, da bi verh tega še podučitelju dajal živež in plačo. — Bod daj učiteljem boljše čase!

— 0 —

— Gosp. Jarm, učitelj v . . . , nam piše med drugim to le: Naša abecda na steni, kakoršno imamo v I. razredu ljudskih šol, ni nič posebno ugodna, ker že na tabli št. 1. so besede obstoječe iz 6 čerk, in vendar je poglavitno učilno vodilo, da naj se otroci naj poprej do dobrega navadijo enoslovne besede hitro izgovarjati, da se ne spodtikujejo, in ko to dobro umejo, pridejo še le na versto dvojno- in trojnozložne besede. Nekteri učitelji se tudi nad tem pritožujejo, da niso čerke prav vverstene, da ložeje bi se to pogrešalo, kakor da je veliko besed nerazumljivih in brez kacega pomena. *)

Iz Postojne. 9. t. m. je bila v tukajšnji šoli očitna zabava s petjem in godbo v prid revnih šolskih otrok, ktero je napravilo tukajšnje verlo pevsko in godbino društvo. Verstile so se te le slovenske in nemške reči: 1) III. Finale iz opere „Nabukodonosor“ (Verdi), 2) „Nočni mir“ (zbor), 3) „Der arme Honved“ (Müller), 4) „Scena et Cavatina nel opera „Il due Foscari“ (Verdi), 5) „Domovini“ (Jenkotov dvospjev), 6) „Schön Rothtraut“ (Veit), 7) Cavatina iz opere

*) Tudi mi smo te misli, da table na šolskih stenah niso pedagogično osnovane; za prvi nauk so pretežke; pravite dalje, naj bi si učenik s tušom ali kakim drugim črnilom eno ali dve tabli narisal. — To bi bilo res dobro, toda vsak učitelj tega ne more storiti, tedaj mu ne kaže drugega, kakor da čerke in njihove sostave zaporedoma na tablo zapisuje, in to mu potem nadomestuje tisto napravo, kateri Nemci pravijo: „lesekasten“. Sicer pa iz lastne skušnje vemo, da se vsak priden učitelj poprime kakega pravila, po katerem potem otrokom razlaga čerke in njihovem spominu po enem ali drugem načinu pomaga n. p. pri čerki **r** naredi raka, pri čerki **v** vedro i. t. d. Učitelj, ki podučuje kakih 100 — 300 otrok sam v šoli, mora res marsikaj premišljevati in tudi poskušati, kako bode kaj dosegel. Koliko sitnost ima prestajati, koliko mu je poterpeljivosti treba, to le vé tisti, kateri si sam skuša. Eno in tisto reč v eni uri petkrat, desetkrat, da! petdesetkrat ponavljati, to ni nič kaj mikavnega in še bolj sitno, kakor zapenklje (haftelne) delati. Blagor, učeniku, kdor vse to more po kersanski opravljati. — Pišete nam dalje, kako ravnate, kedar velike in male v eni sobi podučujete. Te verstice kažejo od vaše marljivosti. Dovolite nam, da tudi mi nekaj pristavimo! V tej reči se ne more kaj določnega svetovati, le splošno se more tukaj reči: En razred naj bere, drugi naj piše, ali pri številjenji naj večji učenci težeje naloge izdelujejo, manjši pa na lahke vprašanja odgovarjajo. Bolj natančni red si mora vsak učitelj sam osnovati, in tukaj se naj lepši pokaže učiteljeva sposobnost, ako umé vsem otrokom primerne dela dajati in ž njimi tudi napredovati. V ta namen je pa treba, da se učitelj kaj pripravlja, marsikaj prebira, poskuša in tudi resnično voljo ima, da svoje dolžnosti spolnuje po naj boljši vednosti. Drugače to ni mogoče. Vredn.

„*Lucretia Borgia*“ (Bellini), 8) „*Slepec*“ (narodna, samospjev), 9) „*Sturmbeschwörung*“ (Durrner), 10) „*Sarafa*“ (ruska, samospjev), 11) *Original-Cavatina* za hoboje (Salmič), 12) „*Strunam*“ (Riharjev četverošpjev), 13) „*Es rauscht dem Jägermann der Wald*“ (zbor z godbo, Julij Otto), 14) *Popotnica* (Salmičeva). Za to veselico je bila primerena nova šolska izba prav lepo ozaljšana z zastavami in s podobo presvitlega cesarja. Veselica je bila prav čversta in je prinesla ubogi šolski mladosti zdatne pomoči. Slava! — Kakor so to veselico napravili verli Postojnčanje, tako bi se tudi lahko zgodilo še marsikje, kjer so pevske društva, čitavnice i. t. d. — h.

— V Račah na Dolenskem je izpraznjena služba domače učnice, ktera podučuje dekleta v naukih glavnih šol v slovenskem in nemškem jeziku in tudi v obertnijskih naukih. Plačila ima na leto 300 gold. in nekaj postranskih zaslužkov. Prošnje naj se oddajajo pri srenjskem predstojništvu (Markt- u. Gemeindevorstand Ratschach.)

Iz Ljubljane. V nedeljo 5. t. m. se je v tukajšnji čitavnici praznoval 107. Vodnikov rojstni god s slovesno besedo. — Prav bi bilo, da bi se tudi med učence ljudskih in srednjih šol Vodnikov spomin razširil s tem, da bi se včasih v šoli pela in govorila kaka primerna Vodnikova pesem.

— Ljubljansko mesto daje za šole na leto sedaj ta le gotovi denar: za realko 2541 gold. 40 kr., za mestno glavno šolo pri sv. Jakopu 2458 gold., Šenpeterski mali šoli 226 gold., in ternovski mali šoli 222 gold. 60 kr., vkup 5448 gold. —

— Z zadnjimi pustnimi dnevi se bode v tukajšnjih ljudskih šolah sklenila prva polovica šolskega leta.

— Veselica v Postojni (beri zgoraj!) je pač lep zgled marsikteri srenji, posebno pa beli Ljubljani, kjer se pustni čas obhajajo veselice za veselici, pa se malo ktera kdaj spomni na ubogo šolsko mladost, ktere je po vseh šolah, posebno pa v ljudski šoli sedaj prav obilno, kar je znano le učenikom, ki vsaki dan vidijo, koliko zadržkov izhaja ravno iz revščine, katerih pa sam odpravljati ne more. — Tudi družba v pomoč učiteljskim vdovam in sirotam že nekaj let pričakuje, da bi se je spomnila kaka dobrotljiva duša, toda do sedaj še vedno čaka mile roke, ki bi ji kaj pomogla.

Premembi v učiteljskem stanu.

V ljubljanski škofiji. Za trdno sta postavljena g. g. Miha Kokošinek v Reki v Kočevskem, — in Simon Lomšek v Cirkljah v kerškem šolskem okraji.

Listnica. G. A. Št. v S.: Hvala! Iz sadjoreje bi nam bili ljubi kaki prav mikavni spisi v pogovorih, kakor jih je imel I. tečaj. G. R. G.: Verjamemo, da so Vam poslani pesmičice zelo glavo belile; vendar ne bodite hudi, da jih ne natisnemo. Pečajte se raji s prostimi spisi, kakor pa z nevkretnimi pesmami. — G. J. B. v. O.: Vaš „Tovarš“ je šel na pošto Čubar, kakor ste sami naročili.

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Natiskar in založnik:
Jož. Rudolf Millo.